

V A S A .

V A S A .

Vaasan kaupungin menettelytapaohje sisäilmasto-ongelmien hoitamiseen

Ohje käsitelty Vaasan kaupungin yhteistyöryhmässä 04.02.2014 ja
hyväksytty Vaasan kaupungin yleisjaostossa 20.02.2014.

Muutokset ja lisäykset käsitelty yhteistyöryhmässä 1.2.18 ja hyväksytty 8.3.18. yleisjaostossa.

*Näiden toimintaohjeiden tulee olla esillä jokaisessa työyksikössä.
Esimiehen vastuulla on käydä ohjeet läpi työntekijöiden kanssa.*

Sisällys

1. Ohjeiden tausta ja tarkoitus	3
2. Keskeisiä käsitteitä	3
3. Yleistä sisäilmasta ja sisäilmasto-ongelmista	6
4. Eri toimijoiden tehtävät ja vastuut sisäilmastoasioissa	9
Kaikki tilojen käyttäjät:	9
Työntekijä:	9
Työpaikan esimies:	9
Toimialajohtaja:	10
Vaasan Talotoimi (toimitilojen haltija):	10
Vaasan Aluetyöterveys (työterveyshuolto):	10
Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto:	11
Vaasan kaupungin ympäristöosasto (terveydensuojeluviranomainen):	11
Vaasan kaupungin työsuojelun yhteistoimintaorganisaatio (työturvallisuuspäällikkö, työhyvinvointipäällikkö, työsuojeluvaltuutetut ja –asiamiehet, yhteistyötoimikunta):	11
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue (työsuojeluviranomainen):	12
Kohdekohtainen sisäilmaryhmä:	12
Kaupungin sisäilmatyöryhmä:	12
5. Tiedottaminen	13
Tiedottamisen keskeiset periaatteet:	13
Eri toimijoiden roolit tiedottamisessa	13
- Vaasan Talotoimi	13
- Vaasan Aluetyöterveys	14
- Esimies	14
- Kaupungin sisäilmatyöryhmä	14
LIITTEET	16
Liite 1. Toimenpiteitä hyvän sisäilmaston turvaamiseksi, ohje kiinteistöille	16
Liite 2. Ohje työntekijälle	19
Liite 3. Ohje esimiehelle	20
Liite 4: Toimintamalli sisäilmasto-ongelmien selvittelytyössä	21
Liite 5: Lomake epäillyn sisäilma- tai kosteusongelman ilmoittamiseen.	22
Liite 6: Sisäympäristöongelman terveydellisen merkityksen arviointikriteeristöä	24

1. Ohjeiden tausta ja tarkoitus

Sisäilmatyö edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä kiinteistöjen hoidon ja ylläpidon, työ- ja ympäristöterveyshuollon, työsuojelun sekä kiinteistöjen käyttäjien edustajien kesken.

Vaasan kaupunkiin on perustettu kaupunginjohtajan 7.1.2013 tekemällä päätöksellä uusi sisäilmatyöryhmä, jonka ensimmäiseksi tehtäväksi määriteltiin toimintatapojen ja prosessikuvausten päivittäminen sekä eri toimijoiden roolien selkeyttäminen.

Näiden ohjeiden tarkoitus on vastata kysymykseen; kuinka menetellään, kun henkilöstö tuo esiin havaitsemansa epäkohdan tai oireilee. Lisäksi ohjeessa kiinnitetään huomiota seikkoihin, joilla sisäilmasto-ongelmia voidaan ehkäistä.

Menettelytapaohjetta voidaan päivittää tarpeiden mukaan (esim. lainsäädännön muuttuessa) ilman erillistä käsittelyä.

2. Keskeisiä käsitteitä

Sisäilma:

Rakenteiden rajaamalla alueella olevaa ilmaa.

Sisäilmasto:

Sisäilmaa laajempi käsite, jolla yleensä tarkoitetaan sisäilman, ilmanvaihtojärjestelmän ja lämpöolosuhteiden muodostamaa kokonaisuutta.

(Sisä)ilmapiiri:

Ilmapiiriin vaikuttavat mm. toimintatavat, johtaminen, säännöt, työmoraali, yhteistyö ja vuorovaikutus sekä ympäristön viihtyvyystekijät.

Sisäympäristö:

Sisäilmastoa laajempi käsite, jolla tarkoitetaan sisäilmaston lisäksi valaistusta, ääniympäristöä ja ergonomisia tekijöitä. Sisäympäristö käsittää myös muita tekijöitä, jotka vaikuttavat sisäympäristöön, kuten käytettävyys, esteettömyys, turvallisuus ja psykososiaaliset näkökulmat sekä monet viihtyvyystekijät (esim. värit ja materiaalit). Sisäympäristössä ei ole teollista toimintaa, vaan sisäympäristöllä tarkoitetaan esim. toimistojen, koulujen, päiväkotien, muiden julkisten rakennusten ja asuntojen sisäympäristöä.

Sisäilmasto-ongelma:

Terveyttä tai turvallisuutta vaarantava puute tai ongelma rakennuksessa tai sen osassa. Syynä voi olla esimerkiksi kosteus- ja homevaurio, rakennusmateriaaleista aiheutuva kemiallinen päästö, orgaaninen pöly tai toiminnasta aiheutuva vika tai virheellinen ylläpito.

Altistuminen:

Tilanne, jossa sisäympäristössä oleva tekijä (fysikaalinen, biologinen tai kemiallinen) joutuu kosketukseen ihmisen kanssa. Em. tekijän hengittäminen, nieleminen, kosketus silmiin tai iholle ovat altistumista. Altistuminen ei tarkoita sairastumista, mutta voi johtaa siihen.

Home:

Puhekielessä homeella kosteus- ja homevaurioissa tarkoitetaan home- ja hiivasieniä ja tiettyjä bakteereita, jotka kasvavat kastuneissa materiaaleissa.

Kosteusvaurio:

Liiallisesta tai pitkäaikaisesta kosteudesta aiheutuva materiaalin tai rakenteen kosteussietokyvyn ylittyminen tai ominaisuuksien muuttuminen siten, että rakenne tai rakenteen osa tulee korjata tai vaihtaa.

Kosteus- ja homevaurio:

Kosteusvaurio, jossa todetaan home- ja hiivasieni ja/tai bakteerikasvustoja.

Merkittävä kosteus- ja homevaurio:

Sellainen vähäistä laajempi rakenteellinen vika, jonka seurauksena on haitallinen altistuminen kosteusvaurioituneista rakenteista ja materiaaleista vapautuville kemiallisille, fysikaalisille ja biologiselle (mm. mikrobiperäisille) epäpuhtauksille on todennäköistä.

Mikrobivaurio:

Mikrobivaurio tarkoittaa bakteereiden, home- ja hiivasienten tai lahottajien haitallista esiintymistä rakennuksessa.

Terveysseuranta:

Tarkastus, jonka tavoitteena on henkilön terveydentilan tai työ- tai toimintakyvyn tutkiminen (Kela).

Työpaikkaselvitys:

Työterveyshuollon toiminta, jonka avulla tunnistetaan ja arvioidaan työstä, työympäristöstä ja työyhteisöstä aiheutuvat terveysvaarat ja -haitat sekä tehdään ehdotuksia työympäristön ja työyhteisön kehittämiseksi, havaittujen terveysvaarojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi (Kela).

Kuntoarvio:

Kuntoarviossa selvitetään kiinteistön tilojen, rakennusosien, taloteknisten järjestelmien ja ulkoalueiden kunto aistinvaraisesti, arvioidaan kiinteistön korjaustarvetta ja / tai laaditaan pitkän tähtäimen kunnossapitosuunnitelma.

Kuntotutkimus:

Kuntotutkimus on rakennuksen tai siihen kuuluvien järjestelmien kokonaisvaltainen tutkimus elinkaaren vaiheen tai korjaustarpeen määrittämiseksi. Kuntotutkimuksessa voidaan käyttää myös rakenteita rikkovia menetelmiä kuten rakenneavauksia, vaurioiden tai turmeltumisen laajuuden ja syiden täsmentämiseksi. Kuntotutkimuksen

tuloksia käytetään muun muassa korjausten laajuuden, korjaustavan ja kustannusten määrittelyyn.

Haitalliseksi tunnetut pitoisuudet eli HTP-arvot:

Ovat sosiaali- ja terveysministeriön arvioita työntekijöiden hengitysilman epäpuhtauksien pienimmistä pitoisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle taikka lisääntymisterveydelle. Ne on vahvistettu työturvallisuuslain (738/2002) 38 § 4 momentin nojalla annetulla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (1213/2011).

STM asetus (545/2015) asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (Nk. asumisterveysasetus) sekä asumisterveysasetuksen soveltamisohjeet 8/2016:

Tätä asetusta ja sen soveltamisohjeita sovelletaan terveydensuojelulain (763/1994) nojalla tehtävään asunnon ja muun oleskelutilan, kuten koulujen, päiväkotien ja hoitolaitosten terveydellisten olosuhteiden valvontaan.

Ohjearvo, viitearvo:

Tarkoitetaan yksittäisten tekijöiden (esim. kemialliset yhdisteet, fysikaaliset suureet, biologiset epäpuhtaudet) mitattua määrää tai pitoisuutta sisäilmassa. Ovat suositusarvoja, ellei suositusta ole lisätty lainsäädännölliseen asiakirjaan. Eri tahojen antamat viitearvot eri maissa vaihtelevat suuresti. Ohje- ja viitearvoja voidaan käyttää apuna sisäilmasto-ongelman ratkaisemisessa.

Altisteen toimenpideraja:

STM asetuksessa (545/2015) ja sen soveltamisohjeissa 8/2016 annetulla altisteen toimenpiderajalla tarkoitetaan pitoisuutta, mittaustulosta tai ominaisuutta, jolloin tulee ryhtyä terveydensuojelulain mukaisiin toimenpiteisiin terveystahaitan selvittämiseksi ja tarvittaessa poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Nykykäsityksen mukaan terveystahaittaa ei yleensä aiheudu, kun mitatut olosuhteet asunnossa tai muussa oleskelutilassa ovat altisteen toimenpiderajan mukaisia. Altisteen toimenpiderajoja sovellettaessa on kuitenkin otettava huomioon paikalliset olot ja mahdollisuuksien mukaan myös altistuneiden ihmisten yksilölliset erot.

Raja-arvo:

Voidaan käyttää eri yhteyksissä, tarkistettava tapauskohtaisesti mitä tarkoittaa. Raja-arvolla voidaan ilmaista esim:

- suurinta hyväksyttävää pitoisuutta, jota ei saa ylittää, työturvallisuuslain nojalla annetut päätökset ja asetukset työpaikan ilman epäpuhtauksista
- tilannetta, jossa rajan ylitys merkitsee tarkemman selvityksen tarvetta
- ilman laadullisen luokittelun rajoja

Tavoitetaso:

Tavoitetasot ovat sisäilman laatua kuvaavia arvoja ja epäpuhtauksien pitoisuuksia, joita rakentamisen suunnittelulla ja rakentamisella, talotekniikalla ja materiaalien valinnalla pyritään saavuttamaan.

Mikrobi:

Mikrobeilla tarkoitetaan home- ja hiivasieniä sekä bakteereita. Sisäilman mikrobistoon voivat vaikuttaa mm. vuodenaika, ilmanvaihto ja yleinen siisteys. Normaali sisäilma sisältää aina mikrobeja.

Hiivasieni:

Hiivasienet muodostuvat hiivasoluista, mutta eivät tuota rihmastoja tai itiöitä.

Homesieni:

Homesienet ovat mikroskooppisen pientä rihmastoja ja itiöitä tuottavia sieniä.

Bakteeri:

Bakteerit ovat yksisoluisia ja alkeistumallisia pieneliöitä, jotka lisääntyvät jakaantamalla.

Aktinobakteeri:

Bakteeri, jolla on kyky muodostaa rihmastoja ja itiöitä. Aktinobakteereja kutsutaan myös sädesieniksi tai aktinomykeeteiksi ja ne tuottavat maakellarimaisen hajun.

Kemialliset yhdisteet:

Myös erilaiset kemialliset aineet sisäilmassa voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Aineet voivat olla peräisin rakennus- tai sisustusmateriaaleista, ihmisten toiminnoista, kosteuden vaurioittamista materiaaleista tai tilojen ulkopuolelta, kuten liikenteestä.

3. Yleistä sisäilmasta ja sisäilmasto-ongelmista

Vuonna 2008 uudistettu sisäilmastoluokitus on tarkoitettu käytettäväksi rakennus- ja taloteknisen suunnittelun ja urakoinnin sekä rakennustarviketeollisuuden apuna, kun tavoitteena on rakentaa entistä terveellisempiä ja viihtyisämpiä rakennuksia. Luokitus antaa sisäilmaston tavoite- ja suunnitteluarvot ja sitä voidaan käyttää uudisrakentamisen lisäksi soveltuvin osin myös korjausrakentamisessa. Luokitus ei kumoa viranomaissäännöksiä ja niistä julkaistuja tulkintoja.

Sisäilmastoluokkien kuvaukset (Sisäilmayhdistys ry, Rakennustietosäätiö RTS, SAFA, RAKLI, SKOL):

- S1: Yksilöllinen sisäilmasto

Tilan sisäilman laatu on erittäin hyvä eikä tiloissa ole havaittavia hajuja. Sisäilmaan yhteydessä olevissa tiloissa tai rakenteissa ei ole ilman laatua heikentäviä vaurioita tai epäpuhtauslähteitä. Lämpöolot ovat viihtyisät eikä vetoa tai yllilämpenemistä esiinny. Tilan käyttäjä pystyy yksilöllisesti hallitsemaan lämpöoloja. Tiloissa on niiden käyttötarkoituksen mukaiset erittäin hyvät äänisolosuhteet ja hyviä valaistusolosuhteita tukemassa yksilöllisesti säädettävä valaistus.

- S2: Hyvä sisäilmasto

Tilan sisäilman laatu on hyvä eikä tiloissa ole häiritseviä hajuja. Sisäilmaan yhteydessä olevissa tiloissa tai rakenteissa ei ole ilman laatua heikentäviä vaurioita tai epäpuhtauslähteitä. Lämpöolot ovat hyvät. Vetoa ei yleensä esiinny, mutta yllilämpeneminen on mahdollista kesäpäivinä. Tiloissa on niiden käyttötarkoituksen mukaiset hyvät ääni- ja valaistusolosuhteet.

- S3: Tyydyttävä sisäilmasto

Tilan sisäilman laatu ja lämpöolot sekä valaistus- ja ääniolosuhteet täyttävät rakentamismääräysten vähimmäisvaatimukset.

Vaasan kaupungin uudisrakennuskohteet suunnitellaan luokkaan S2 (hyvä sisäilmasto), ellei tiloihin tuleva toiminta edellytä huonekohtaisesti korkeampaa tasoa. Tällä hetkellä (11/2013) kaupungin omistamasta rakennuskannasta noin puolet on luokkaa S2 ja puolet luokkaa S3 (tyydyttävä sisäilmasto). Tilakohtaisesti tarkasteltuna S2-luokkaa olevien osuus on noin 40%.

Sisäilman terveellisyyteen vaikuttavat tekijät voidaan jakaa fysikaalisiin, kemiallisiin, biologisiin ja tuntemattomiin tekijöihin. Fysikaalisia tekijöitä ovat mm. lämpötila, kosteus, melu, ilmanvaihto, säteily ja valaistus. Kemiallisia tekijöitä ovat mm. orgaaniset haihtuvat yhdisteet. Biologisista tekijöistä mainittakoon erilaiset mikrobit (virukset, bakteerit, homesienet ym.), punkit ja siitepöly.

Tilojen käyttäjien arviot sisäilmasta poikkeavat toisistaan, koska tuntemukset ja herkimykset ovat yksilöllisiä.

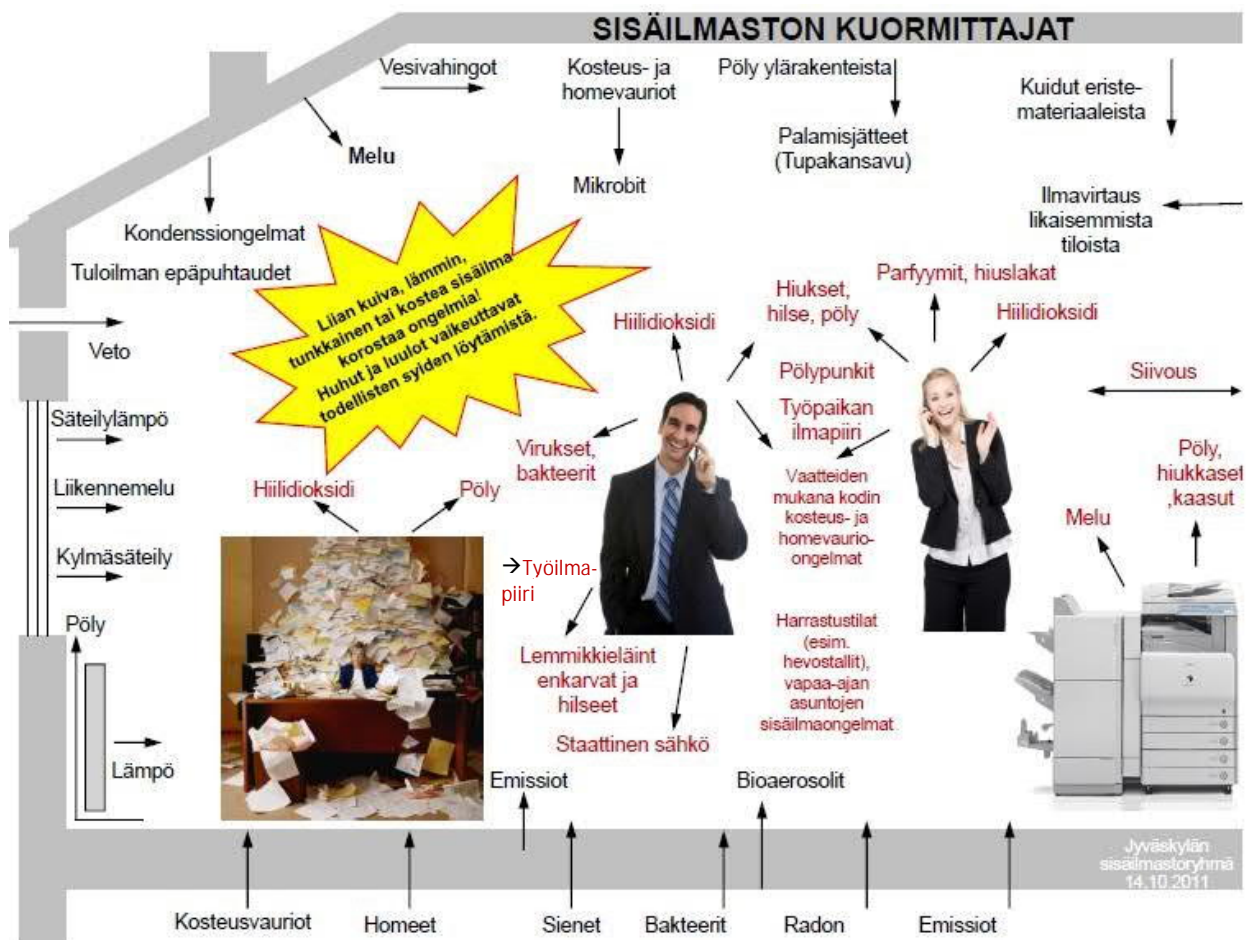
Työturvallisuuskeskuksen mukaan sisäilman laatua pidetään hyvänä, jos suurin osa (80-90%) käyttäjistä on tyytyväisiä tilanteeseen. Sisäilman laadussa on osattava erottaa epämukavuustekijät ja suoranaiset terveyshaitat toisistaan. Työn ominaisuuksien kuten kuormituksen ja stressitason on todettu muun ohella vaikuttavan kokemuksiin sisäilman laadusta.

Hyvän sisäilmaston turvaaminen edellyttää, osaavaa suunnittelun ja rakentamisen lisäksi, kiinteistön oikeaa käyttöä ja hoitoa (liite 2).

Yleisimpiä sisäilmastoon vaikuttavia tekijöitä ovat:

- rakentamisen eri työvaiheiden vaikutus ja mm. materiaalivalinnat
- rakennuksen käyttö; ihmisten toiminta, henkilöt, eläimet, kasvit
- rakennuksen ylläpito; siivouksen taso, järjestelmien huolto
- rakenteet; kunnossapito, rakennuksen tiiviystaso, materiaalipäästöt, mahdolliset vauriot
- talotekniset järjestelmät ja niiden toiminta; ilmanvaihto, lämmitys, valaistus, melu
- koneet ja laitteet; lämpökuormat, päästöt, hiukkaset
- ulkoympäristö; pölyt, hiukkaset, saasteet
- maaperä; radon ja muut maaperän kaasut

Sisäympäristön laadun kokemukseen vaikuttavat osaltaan kaikki aistein havaittavat sisätilan aineelliset ominaisuudet (valo, hajut, vedon tunne, melu, värinä, ilman kosteus jne.) sekä psykososiaaliset tekijät (esim. työpaikan ilmapiiri).

Lähde: soveltaen Jyväskylän sisäilmastoryhmä 14.10.2011

Sisäilmasto-ongelmaepäilyt voivat liittyä moniin tekijöihin, ongelmaan voivat viitata seuraavat tekijät:

- tunkkainen ilma
- epämiellyttävä haju
- kosteusvauriojäljet
- liian alhainen tai liian korkea lämpötila
- veto
- pöly, lika
- pinnoitteiden värimuutokset
- tiloissa koettu oireilu tai haitta

Selvitysten mukaan suomalainen työntekijä viettää kokonaisajastaan kaikkiaan 90 % sisätiloissa, josta noin 17 % työpaikalla. Sisäilmasto-ongelmista ja / tai oireilusta johtuvat välittömät ja välilliset kulut ovat suuria myös työpaikoille. Ihmisen reagointi sisäilmastoon on yksilöllistä, mikä tekee kohteessa vaikuttavien tekijöiden tunnistamisesta ja tutkimisesta vaikeaa, ja lisäksi, laajasta tutkimusaineistosta huolimatta, on yhä myös paljon epävarmuustekijöitä.

4. Eri toimijoiden tehtävät ja vastuut sisäilmastoasioissa

Sisäilmasto-ongelmien ratkaisemisen on usein monivaiheista ja edellyttää aina useiden tahojen yhteistyötä. Eri toimijat käyttävät ratkaisemiseen tarvittaessa myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Seuraavassa eri toimijoiden tehtäviä ja vastuita sisäilmastoasioissa.

Kaikki tilojen käyttäjät:

Tilojen käyttäjän tehtävä on huolehtia siitä, että tiloja käytetään käyttötarkoituksen mukaisesti ja henkilömäärä on tilojen mitoituksen mukainen. Käyttäjän tehtävä on pitää tilat siivottavassa kunnossa ja huolehtia, ettei tilaan kerry liikaa tavaroita ja kalusteita, jotka estävät siivouksen toteutumista.

Tilojen käyttäjän tulee viipymättä ilmoittaa, mikäli tiloissa huomataan jotain normaalia poikkeavaa esim. vesivuotoja, vaurioita pintamateriaaleissa, hajua, näkyviä kosteusvauriojälkiä tms.

Työntekijä:

Työturvallisuuslain (738/2002) 19 §:n mukaan työntekijän on viipymättä ilmoitettava havainnoistaan työolosuhteissa työpaikallaan havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudelle tai terveydelle. Ilmoitus tehdään lähiesimiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle.

Kun työntekijä epäilee oireidensa johtuvan työpaikan huonosta sisäilman laadusta, hänen tulee:

- Kertoa epäilynsä lähiesimiehelleen ja ottaa yhteyttä työterveyshuoltoon, jossa selvitetään, onko oireilla / sairaudella ja työolosuhteilla keskinäistä syy-yhteyttä
- Lähiesimiehen velvollisuus on viedä asiaa eteenpäin kuntaorganisaatiossa ja arvioida yhteistyössä työterveyden kanssa ongelman terveydellinen merkitys. Ellei lähiesimies ryhdy toimenpiteisiin, työntekijän tulee ilmoittaa epäilystä / ongelmasta työntekijöitä edustavalle työsuojeluvaltuutetulle asian seurantaan varten

Työpaikan esimies ja lähiesimies

Työpaikan esimiehellä tarkoitetaan tässä ohjeistuksessa työkohteesta esimiestä. Työkohteessa voi samalla hetkellä työskennellä useamman toimialan tai yrityksen työntekijöitä.

Lähiesimiehellä henkilöä, jonka alaisuudessa työntekijä toimii, riippumatta mihin hänet on organisaatiossa fyysisesti sijoitettu.

Kun epäillään sisäilmasto-ongelmaa, on työpaikan esimiehen tehtävänä:

- ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ja pyrkiä välittömästi ilmoitetun epäkohdan poistamiseen
- ilmoittaa asiasta Vaasan Talotoimelle, työsuojeluvaltuutetuille ja työsuojelupäällikölle sekä esimiehen esimiehelle liitteen 6 lomaketta käyttäen
- tiedottaa asiasta, tutkimuksista, korjauksista jne. koko työyksikön henkilökunnalle ja muille tarvittaville tahoille. Kirjaa / luetteloi kaikki asian hoitoon liittyvät tapahtumat prosessin alusta alkaen

- mikäli sisäilmasto-ongelmaa ei voida ratkaista tai sen ratkaisu pitkittyy, selvittää muut vaihtoehdot, asiantuntija-apua käyttäen, työntekijän terveyden turvaamiseksi
- ryhtyy ongelman selvittely- / tutkimusvaiheessa tarvittaviin järjestelyihin oireiden helpottamiseksi (esim. tehostettu siivous, työjärjestelyt, ilmanpuhdistinten hankinta)

Toimialajohtaja:

- seuraa oman toimialansa sisäilmasto-ongelmakohteita (esim. toimialansa johtoryhmä- ja esimiestyön avulla)
- ilmoittaa kaupungin sisäilmatyöryhmälle, mikäli ongelman ratkaisu jonkin kohteen osalta pitkittyy

Vaasan Talotoimi (toimitilojen haltija):

Tehtävänä on vastata hallinnoimiensa tilojen normien mukaisuudesta sekä kiinteistöjen ylläpidosta, kunnossapidosta ja käytettävyydestä siihen käyttötarkoitukseen, johon tilat on vuokrattu. Talotoimi ottaa vastaan tilojen kuntoon perustuvat ilmoitukset ja ryhtyy toimenpiteisiin kiinteistössä olevien epäkohtien selvittämiseksi ja poistamiseksi. Ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin korvaavien tilojen järjestämiseksi, toimivaltaisen viranomaisen tai kaupungin toimivaltaisen elimen niin määrätessä tai normien ja ohjeiden niin edellyttäessä. Tarvittaessa moniammatillinen ryhmä tulkitsee normien ja ohjeiden mukaisuuden.

Vaasan Aluetyöterveys (työterveyshuolto):

Työterveyshuollon tehtävänä on toimia sisäilmasto-ongelmissa henkilöön ja työhön kohdistuvien terveyshaittojen riippumattomana asiantuntijana ja terveystilanteen arvioijana. Työterveyshuolto selvittää sisäilmastoon liittyviä ongelmia samalla periaatteella kuin muitakin työympäristössä olevia haitta- ja vaaratekijöitä. Jos terveystilanteen selvityksessä työntekijän oireiden taustalla epäillään työperäisyyttä, ilmoittaa oireileva asiasta lähiesimiehelle.

Aloitteen kiinteistön sisäilmastoon kohdistuvan työpaikkakäynnin järjestämisestä voi tehdä taho, joka on tarpeen siihen havainnut. Työpaikkakäynnin kutsuu koolle ensisijaisesti työpaikan esimies. Työpaikan esimiehen tehtävä on tiedottaa työpaikkakäynnistä työyksikön henkilökuntaa. Työpaikkakäynnillä kohteen toiminnasta vastaava työpaikan esimies esittelee kohteen ja kertoo ongelmista. Työpaikkakäynnille pyydetään mukaan muitakin asiantuntijoita (Vaasan Talotoimi, työsuojeluhenkilöt, työterveys ja tarvittaessa muut, kts. kohdekohtainen sisäilmaryhmä). Henkilöön kohdistuvat työpaikkaselvitykset tehdään erillisenä.

Työterveyshuollon tehtävänä on myös tuoda tietoa muille asiantuntijoille / kohdekohtaiselle sisäilmaryhmälle työntekijöiden terveystilanteesta ryhmätasolla. Työterveyshuolto voi tarvittaessa toteuttaa työpaikkaselvityksen ja / tai terveystarkastukset tilan käyttäjille. Työterveyshuolto arvioi yhdessä kohdekohtaisen sisäilmaryhmän kanssa sisäilmastokyselyn tarpeesta. Työterveyshuolto tekee arvion sisäympäristöongelman terveydellisestä merkityksestä työntekijöille (terveydellisen riskin arvio). Työterveyshuolto voi tarvittaessa kuulla ulkopuolisia asiantuntijoita.

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto:

Koulutilojen kyseessä ollen selvitysprosessiin osallistuu myös koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto, joiden tehtävä on toteuttaa oppilaiden / opiskelijoiden terveystarkastukset ja tarvittaessa kyselyt.

Vaasan kaupungin ympäristöosasto (terveydensuojeluviranomainen):

Terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on terveydensuojelulain (763/1994) mukainen kiinteistöjen terveydellisten olojen valvonta. Kaupungin rakennuksista se kohdistuu mm. kouluihin, päivähoitotiloihin, vanhainkoteihin ja liikuntatiloihin. Terveydensuojeluviranomainen antaa tarvittaessa velvoittavia viranomaismääräyksiä mahdollisia terveyshaittoja aiheuttavien epäkohtien tutkimiseksi, korjaamiseksi ja poistamiseksi.

Vaasan kaupungin työsuojelun yhteistoimintaorganisaatio (työturvallisuuspäällikkö, työhyvinvointipäällikkö, työsuojeluvaltuutetut ja –asiamiehet, yhteistyötoimikunta):

Työsuojeluorganisaation tehtävänä on osaltaan perehdyttää koko henkilöstöä huomiomaan työympäristön turvallisuuteen ja terveyteen vaikuttavia asioita. Työsuojelutoimintaa ohjaa mm. työturvallisuuslaki (738/2002) sekä laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnasta (44/2006). Laissa määritelty työsuojeluyhteistoimintaorganisaatio käsittää työsuojelupäällikön (Vaasan kaupungissa nimikkeellä työturvallisuuspäällikkö), työsuojeluvaltuutetut sekä työsuojelutoimikunnan (Vaasan kaupungissa yhteistyötoimikunta).

Työsuojelupäällikön tehtävänä on avustaa työnantajaa ja esimiehiä tehtävissä, jotka liittyvät työsuojelun asiantuntemuksen hankintaan sekä yhteistyöhön työntekijöiden ja työsuojeluviranomaisten kanssa. Tässä tarkoituksessa työsuojelupäällikön tehtävänä on ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin työnantajan ja työntekijöiden välisen yhteistoinnin järjestämiseksi ja ylläpitämiseksi työpaikalla sekä toimia työsuojelua koskevan yhteistoinnin kehittämiseksi (laki 44/2006, 28 §).

Työsuojeluvaltuutettujen tehtäviä:

- pitää huolta edustamiensa henkilöiden työoloista sekä välittää tietoa työsuojelusta
- kiinnittää työntekijöiden huomiota työn turvallisuutta ja terveellisuutta edistäviin seikkoihin sekä seurata oma-aloitteisesti työolojen kehitystä
- ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista työnjohdolle ja työsuojelupäällikölle sekä tarvittaessa työsuojeluviranomaisille
- oikeus keskeyttää välitöntä ja vakavaa vaaraa terveydelle aiheuttava työ
- osallistuu työsuojelutarkastuksiin ja - tutkimuksiin sekä oikeus tutustua tutkimustuloksiin ja lausuntoihin
- kehittää osaltaan työnantajan ja työntekijöiden välistä työsuojeluyhteistointia

Työsuojeluvaltuutetulla on oikeus saada työnantajalta nähtäväkseen asiakirjat ja luettelot, joita työnantajan on pidettävä työsuojelua koskevien säännösten mukaan. Hänellä on myös oikeus tutustua työnantajan hallussa oleviin työympäristön ja työyhteisön tilaan liittyviin työn turvallisuutta ja terveellisuutta koskeviin asiakirjoihin. Lisäksi hänellä on oikeus muutenkin saada työnantajalta tarpeelliset tiedot yhteistoimintatehtäviensä hoitamista varten (laki 44/2006, 32 §).

Työsuojeluasiamiehet ovat tietyn toimialueen henkilöstön valitsemia edustajia, jotka avustavat työsuojeluvaltuutettua yhteistoimintatehtävissä.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue (työsuojeluviranomainen):

Työsuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa, että työnantaja huolehtii siitä, ettei työympäristössä ole sellaisia tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa työntekijälle terveyshaittoja. Työsuojeluviranomainen suorittaa tarvittaessa tarkastuksia ja voi antaa velvoittavia viranomaismääräyksiä mahdollisia terveyshaittoja aiheuttavien epäkohtien korjaamiseksi ja poistamiseksi. Työsuojeluviranomaisen tehtäviä määritellään tarkemmin mm. laissa työsuojelun valvonnasta ja työsuojelun yhteistoiminnasta (44/2006).

Kohdekohtainen sisäilmaryhmä:

Sisäilmasto-ongelmaepäilyt hoidetaan ensisijaisesti siten, että kukin toimija osallistuu ratkaisemiseen oman roolinsa mukaisesti. Kohdekohtainen sisäilmaryhmä perustetaan tarvittaessa, ensisijaisesti laajojen ja / tai vaikeiden ongelmien kyseessä ollen. Päätöksen perustamisesta ja kokoonpanosta tekee työpaikan esimies asiantuntijoiden suositusten pohjalta. Asiantuntijoita tässä yhteydessä ovat: työterveyslääkäri, ympäristöterveydenhuolto (osassa kohteita), työturvallisuuspäällikkö tai työhyvinvointipäällikkö, työsuojeluvaltuutettu ja Vaasan Talotoimi. Ryhmän perustamisesta tulee ilmoittaa kaupungin sisäilmatyöryhmän puheenjohtajalle ja sihteerille.

Ryhmän tehtäviä:

- suunnitella ja päättää jatkoselvitysten tarpeesta (kuntoarvio, kuntotutkimus, sisäilmamittaukset, oirekyselyt ja muut selvitykset) ja seurata tilannetta kokouksissaan
- antaa suosituksia tutkimuksista ja jatkotoimenpiteistä tehtyjen havaintojen, tutkimustulosten ja asiantuntijoiden toimenpidekehottusten tai -ehdotusten mukaisesti
- antaa tarvittaessa lausuntonsa korjaussuunnitelmista
- seurata toteutettujen korjaus- tai muiden toimenpiteiden vaikutusta
- huolehtia omalta osaltaan tiedottamisesta
- raportoida kaupungin sisäilmatyöryhmälle toimittamalla ryhmän kokousten muisti-ot tiedoksi
- ryhmän toiminta on ratkaisukeskeistä ja etenee mahdollisimman nopealla aikataululla
- ryhmän toimintaa ohjaa puheenjohtaja, jonka tulee edustaa tilojen käyttäjätahoa

Kaupungin sisäilmatyöryhmä:

Sisäilmatyöryhmän tehtävänä on kehittää ja ylläpitää toimintatapoja, joilla sisäilmasto-ongelmia voidaan kokonaisvaltaisesti tarkastellen ehkäistä, selvittää ja ratkaista. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti, alkuvaiheessa vähintään 6 kertaa vuodessa.

Ryhmän tehtäviä:

- seurata saamiensa raporttien perusteella kaupungin työpaikkojen sisäilmastotilannetta sekä tehtyjen korjausten vaikutuksia
- kehittää yhteisiä toimintatapoja
- antaa tarvittaessa lausuntonsa kiinteistöjen ylläpidosta ja siihen varatuista resursseista (esim. siivouksen taso)
- seurata sisäilmasto-ongelmien (sisäympäristöongelmien) selvittämisen ja korjaamisen aloilla tapahtuvaa kehitystä ja tiedottaa niistä
- päivittää ohjeistusta tarvittaessa

- antaa ohjeita jatkotoimenpiteiksi ryhmälle ilmoitettujen pitkittyneiden ongelmien ratkaisemiseksi. Ryhmä voi ottaa kohteita käsittelyyn myös oma-aloitteisesti esim. tilanteissa, jossa koettujen sisäilmasto-ongelmien aiheuttajaa ei löydy
- tarkastella sisäilmasto-ongelmien vuosittaisia kustannuksia kokonaisvaltaisesti olemassa olevien raportointijärjestelmien mahdollistamalla tasolla

5. Tiedottaminen

Tietämättömyys ja arvailut lisäävät epäilyjä, aiheuttavat epävarmuutta ja luovat jopa pelkoa työtilojen terveellisyydestä. Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että sisäilmastoon liittyvistä kysymyksistä, ongelmista, selvityksistä, tuloksista ja mahdollisista toimenpiteistä tiedotetaan nopeasti ja avoimesti tietosuoja kunnioittaen. Mahdollisten korjaustoimenpiteiden jälkiseurannan havainnoista on myös tarpeen tiedottaa.

Tiedottamisen keskeiset periaatteet:

Jokainen kohde on erilainen ja ihmiset erilaisia, joten yhtä kaavaa tiedottamiselle ei ole.

Tiedottamisessa voidaan kuitenkin huomioida seuraavia keskeisiä periaatteita:

- tiedotetaan siitä, mitä tiedetään, ei siitä mitä ei tiedetä
- viestintä on molemminpuolista eli kuuntele ja kerro
- mieluummin askel ennen huhuja kuin kuulopuheitten perässä
- sido ongelmakohteissa toimivat ihmiset prosessiin
- kerro mitä tehdään, miksi tehdään ja milloin tehdään
- ongelman vakavuus on asianosaisille kokemus, ei ominaisuus - älä aliarvioi
- kohteessa toimiville tilanne on ainutlaatuinen - älä vähättele
- älä lupaa liikaa (esim. jos et pysty päättämään korjauksista, älä lupaa niitä)
- anna tulokset mieluummin henkilökohtaisessa kontaktissa kuin vain paperilla
- jos et tiedä jotain, sano ettet tiedä (mutta lupaa selvittää)
- muista myös, että käyttäytyminen on viesti (kunnioita ihmistä / työpaikkaa)
- käytä hyvää yleiskieltä

Eri toimijoiden roolit tiedottamisessa

Vaasan Talotoimi

Tiedottaa / raportoi työpaikan esimiehelle ja kohdekohtaiselle sisäilmaryhmälle tehdyistä selvityksistä / tutkimuksista, niiden tuloksista, suunnitelluista ja / tai tehdyistä toimenpiteistä. Osallistuu tarvittaessa tiedotustilaisuuksiin.

Talotoimen teettämät tutkimustulokset ovat julkisia, mutta asiakirjoja julkistettaessa / jaettaessa pyritään varmistamaan, että saaja myös ymmärtää tutkimuksen sisällön. Tutkimustuloksia toimitettaessa eteenpäin Talotoimi pyrkii yhdessä pyytäjän kanssa pitämään vähintään yhden tilaisuuden, jossa käydään läpi keskeiset tutkimustulokset siten, että väriin tulkintojen mahdollisuus minimoidaan. Tämän jälkeen tutkimustulokset annetaan pyytäjälle.

Vaasan Aluetyöterveys

Tiedottaa / raportoi työpaikan esimiehelle ja kohdekohtaiselle sisäilmaryhmälle todetuista sisäilmaoireista ryhmätasolla sekä tehdyistä selvityksistä / tutkimuksista, niiden tuloksista. Osallistuu tarvittaessa tiedotustilaisuuksiin.

Esimies

Työpaikan esimiehen tulee työyksikössään tiedottaa sisäilmasto-ongelmasta (tietosuoja kunnioittaen) jatkotoimenpiteistä ja prosessin etenemisestä sekä mahdollisen ongelman korjaamisesta. Tarvittaessa hän pyytää asiantuntijoita tai kohdekohtaisen sisäilmaryhmän edustajia mukaan työpaikkakokoukseen kertomaan asiasta.

Henkilöstölle tiedotettavia / keskusteltavia asioita ovat mm.

- selvitystyön käynnistyminen ja miten toimitaan niiden aikana
- tehdyt selvitykset sekä niiden tulokset sen jälkeen, kun asiantuntijat ovat ne tulkinneet
- milloin ja miten tarvittavat rakenteelliset korjaukset tullaan suorittamaan
- mitä työsuojelullisia näkökohtia henkilöstön on otettava huomioon kiinteistön korjaustöiden aikana
- miten henkilöstön terveydentilaa selvitetään ja seurataan
- vastuuhenkilöt / tahot
- miten tilanteesta tiedotetaan (henkilökunnan lisäksi), esim. oppilaille ja heidän vanhemmilleen, kiinteistössä asioiville yms.
- muut vaihtoehdot, jos korjaustoimet eivät ole mahdollisia

Kohdekohtainen sisäilmaryhmä

- ryhmä huolehtii, että esimiehillä on käytössään tarvittava tieto työyksiköissä tapahtuvaa tiedottamista varten
- ryhmä osallistuu tarvittavassa laajuudessa myös kohdekohtaiseen tiedottamiseen (työntekijät, muut tilojen käyttäjät, vanhemmat, tms.)

Kaupungin sisäilmatyöryhmä

Sisäilmaryhmän vastaa yleisestä tiedottamisesta sisäilmastoasioissa, myös kunnan luottamuselimille ja tiedotusvälineille. Ryhmä päättää asiat, joista tiedotetaan ja tiedottamisen hoitavat työryhmän puheenjohtaja ja sihteeri.

Ohjeen on päivittänyt Vaasan kaupungin sisäilmatyöryhmä, johon kuuluvat seuraavat henkilöt:

Markku Järvelä	Teknisen toimen johtaja, työryhmän puheenjohtaja
Tiina Ojala	Työsuojeluvaltuutettu
Raija Kalamo	Apulaisylilääkäri, Vaasan Aluetyöterveys
Maarit Kantola	Terveysinsinööri, Vaasan ympäristöosasto
Kalevi Aho	Sisäilma- ja kosteusasiantuntija, Vaasan Talotoimi
Tapio Lehto	Työturvallisuuspäällikkö
Christina Knookala	Sivistystoimen johtaja
Tiina Ojala	Koulutus- ja työsuojelupäällikkö, Teese Botnia OyAb
Tapio Ollikainen	Toimitilajohtaja, Vaasan Talotoimi
Maarit Simelius	Toimistopäällikkö, Vamia
Markku Sirviö	Tulosalueen johtaja, Soster
Pia Wägar	Vastaava työterveyshoitaja Vaasan Aluetyöterveys,

LIITTEET

Liite 1. Toimenpiteitä hyvän sisäilmaston turvaamiseksi, ohje kiinteistöille

Seuraavassa on lueteltu joitakin keskeisiä kohtia, joita jokaisen on syytä ottaa huomioon ja toteuttaa turvatakseen itselleen, työkavereilleen ja työntekijöilleen hyvä sisäilmasto työpaikoilla. Nämä kohdat tarkistetaan myös silloin, kun herää epäily sisäilmasto-ongelmasta.

1. Kiinteistön oikea käyttö ja hoito

- varmista esimieheltäsi, että tila, jossa työskennellään, on käyttötarkoituksensa mukainen ja henkilömäärältään oikein mitoitettu. Esimies ottaa tarvittaessa yhteyttä Vaasan Talotoimeen
- ennen tilojen käyttötarkoituksen muutosta on aina oltava yhteydessä Vaasan Talotoimeen
- kun tiloja käytetään pääkäyttötarkoituksen ulkopuolisina aikoina, on otettava huomioon ilmanvaihdon toiminta-ajat ja sen tehostaminen, sovittava kiinteistöhoitajan kanssa
- esimies voi varmistaa kiinteistöhoitajalta, että määräaikaishuollot on tehty

2. Tilojen sisustus

- älä sijoita kalusteita ulkoseinille tiiviisti seinään kiinni, varsinkaan ulkonurkkiin, koska seinän lämpötila laskee ja mahdollistaa kosteuden tiivistymisen
- varusta uudet irtokalusteet putkijaloilla alta siivouksen helpottamiseksi
- varusta säilytyskalusteet ovilla
- vältä tavaroiden keräämistä ja säilyttämistä ikkunalaudoilla ja avonaisilla hyllyillä
- inventoi ja poista tarpeettomat paperit ja muut tavarat riittävän usein
- vältä vaikeasti puhdistettavia teksteileitä mm. raskaita mattoja ja verhoja
- vältä omien kalusteiden tuontia tiloihin siivouksen helpottamiseksi ja pölyn kertymisen vähentämiseksi
- vältä multaan istutettujen kasvien sekä heinien ja kuivakukkien sijoittamista työhuoneisiin ja yhteisiin tiloihin, koska osa niistä on allergisoivia, keräävät pölyä ja mullassa kasvaa usein yliherkkysoireita aiheuttavia mikrobeja. Myös voimakastuoksuisia leikkokukkia tulee välttää
- vältä kynttilöitä, koska yksikin kynttilä voi moninkertaistaa huoneen pienhiukkaspitoisuuden

3. Siivous

- tarkista, onko tilojen ylläpitosiivouksen sekä perussiivouksen taso ja tiheys riittävä
- työpaikan esimies on yhteydessä TeeSe Botnian palveluesimieheen, sosiaali- ja terveystoimessa siivoustyönjohtajaan, jos tiloissa huomataan sisäilman laatuun vaikuttavia tekijöitä, jotka voidaan siivouksella poistaa
- työpaikan esimies käy läpi TeeSe Botnian palveluesimiehen kanssa ne tehtävät, jotka kuuluvat siivoojille, ja ne, joista tilojen käyttäjät vastaavat

- työpaikan esimies vastaa tilankäyttäjien toimintaan vaadittavien irtaimistolaitteiden kuten atk-laitteiden, elektronisten laitteiden yms. vaikeasti puhdistettavien välineiden säännöllisestä puhdistushuollosta. (esim. kerran vuodessa tai tarpeen mukaan)

4. Lämmitys

- lämmityspattereiden termostaatteja ei saa itse säätää, otettava yhteyttä kiinteistöhoitajaan
- lämmityspattereiden termostaatteja ja irtoantureita sekä itse pattereita ei saa peittää kalusteilla tai verhoilla tasaisen lämmön jakautumisen turvaamiseksi
- välttä sähkölaitteiden tarpeetonta päällä pitämistä, esim. tietokoneen keskusyksikkö, tulostin jne, ylimääräisen lämpökuorman välttämiseksi
- omien sähkölämmittimien, ilmankostuttimien, puhdistimien, jäähdyttimien tms. käyttöä ei sallita
- sulje sälekaihtimet kesällä, kun tilassa ei oleskella, ylimääräisen lämpökuorman pienentämiseksi

5. Ilmanvaihto

- ilmanvaihdon venttiileitä ei saa peittää eikä säätää itse. Mikäli ilmanvaihto ei toimi, ota yhteyttä kiinteistöhoitajaan
- ilmanvaihdon venttiileiden eteen ei saa sijoittaa kalusteita
- välttä hyllyjen tms. sijoittamista siten, että ne vaikuttavat huoneen ilmavirtauksiin
- välttä esineiden ripustamista kattoon, koska huoneen ilmavirtaukset saattavat muuttua epäedullisiksi
- välttä pitkäaikaista ovien ja ikkunoiden aukipitämistä, rakennuksen painesuhteet on suunniteltu toimiviksi siten, että ilma siirtyy puhtaista tiloista likaisempiin päin (esim. wc-tilat). Nopea ja voimakas ikkunatuuletus on sallittua
- tupakointi on kielletty Vaasan kaupungin omistamissa ja hallinnoimissa sisätiloissa sekä kaupungin työntekijöiltä kokonaan työaikana (savuton Vaasa 1.7.2013)
- lainsäädännöllä tupakointi on kokonaan kielletty oppilaitosten, päivähoitopaikkojen sekä nuorten harrastetilojen sisä-, piha- ja ulkoalueilla
- tupakointi ulkoalueilla on kielletty aina ilmanottoaukkojen lähellä
- autojen tyhjäkäynti on kielletty ilmanottoaukkojen lähellä
- välttä voimakkaita hajusteita ja ilmanraikasteita

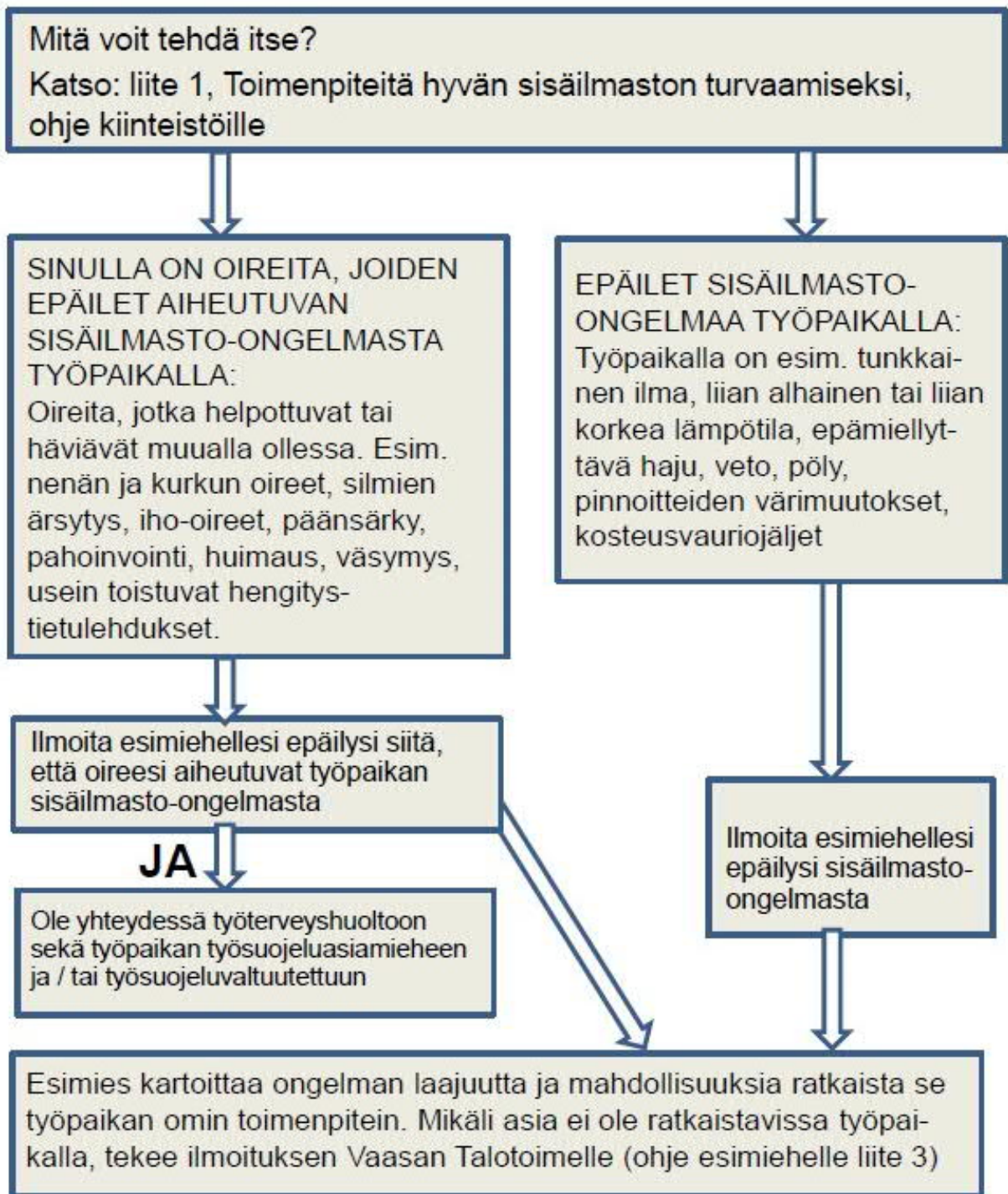
6. Akustointi

- tarkista, että tilan akustointi on riittävä liiallisen melun torjumiseksi. Varsinkin äänityöläisen on tärkeää pitää äänen käyttö sopivalla tasolla äänen säästämiseksi
- äänen liiallisen rasittamisen ongelma on yleistä varsinkin opettajien keskuudessa. Varmista samalla, että tilan akustolevyjen reunat ovat suojattu, mahdollisesti akustolevyistä irtoavan silmiä ja nielua ärsyttävän villapölyn välttämiseksi

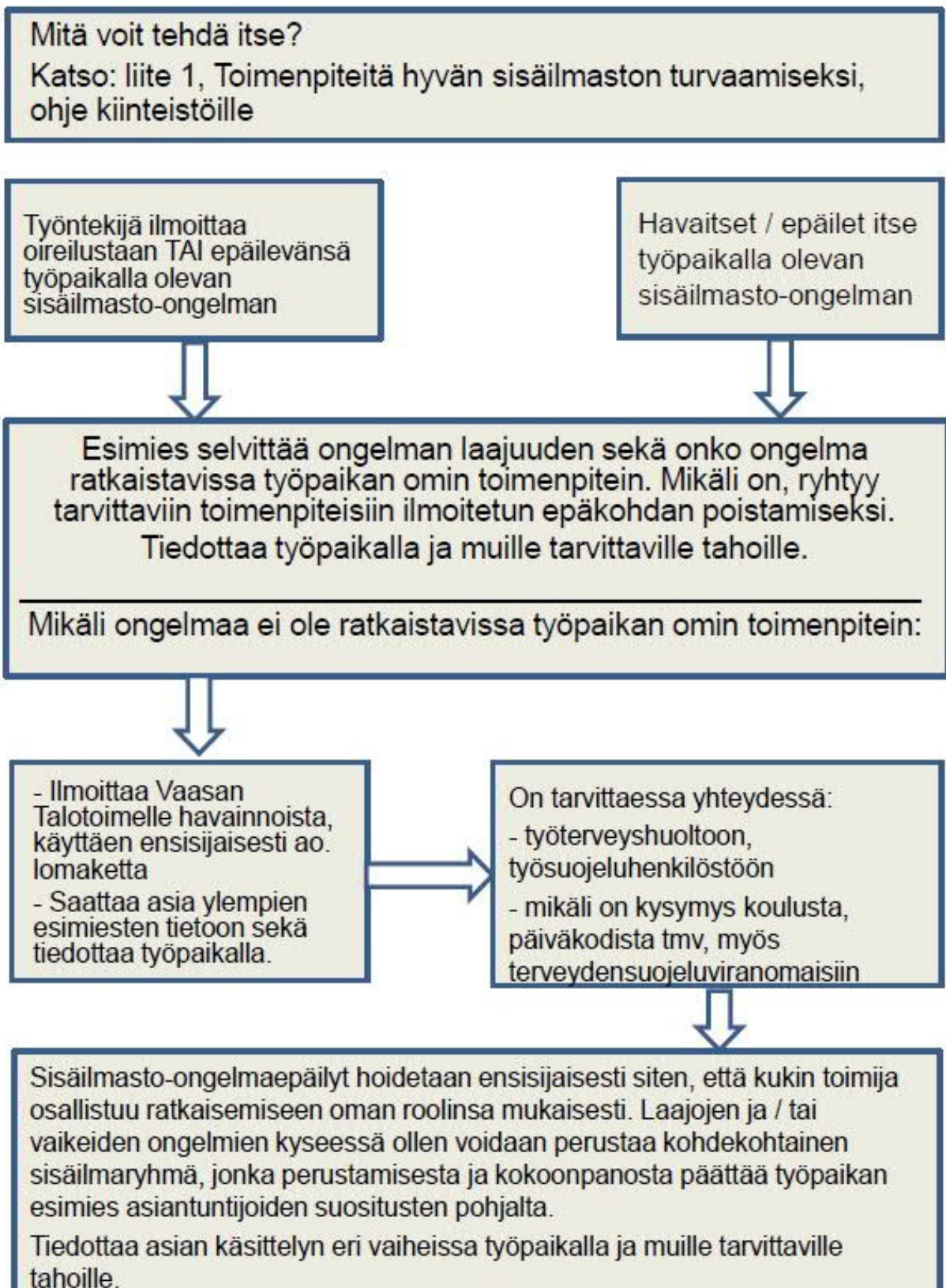
7. Vesijohdot ja viemärit

- pidä lattiakaivot puhtaina ja varmista, että niissä on vettä (hajuhaitan esto), tarvittaessa ota yhteyttä siivoajaan
- viemäriverkostoon ei saa laittaa sinne kuulumatonta tavaraa, josta voi seurata tukkeutumia tai hajuhaittoja
- pesukoneita ei saa jättää käyntiin ilman valvontaa, esim. öisin ja viikonloppuisin.
- vesihanat on suljettava aina käytön jälkeen, myös pesu- ja astianpesukoneitten hanat

Liite 2. Ohje työntekijälle

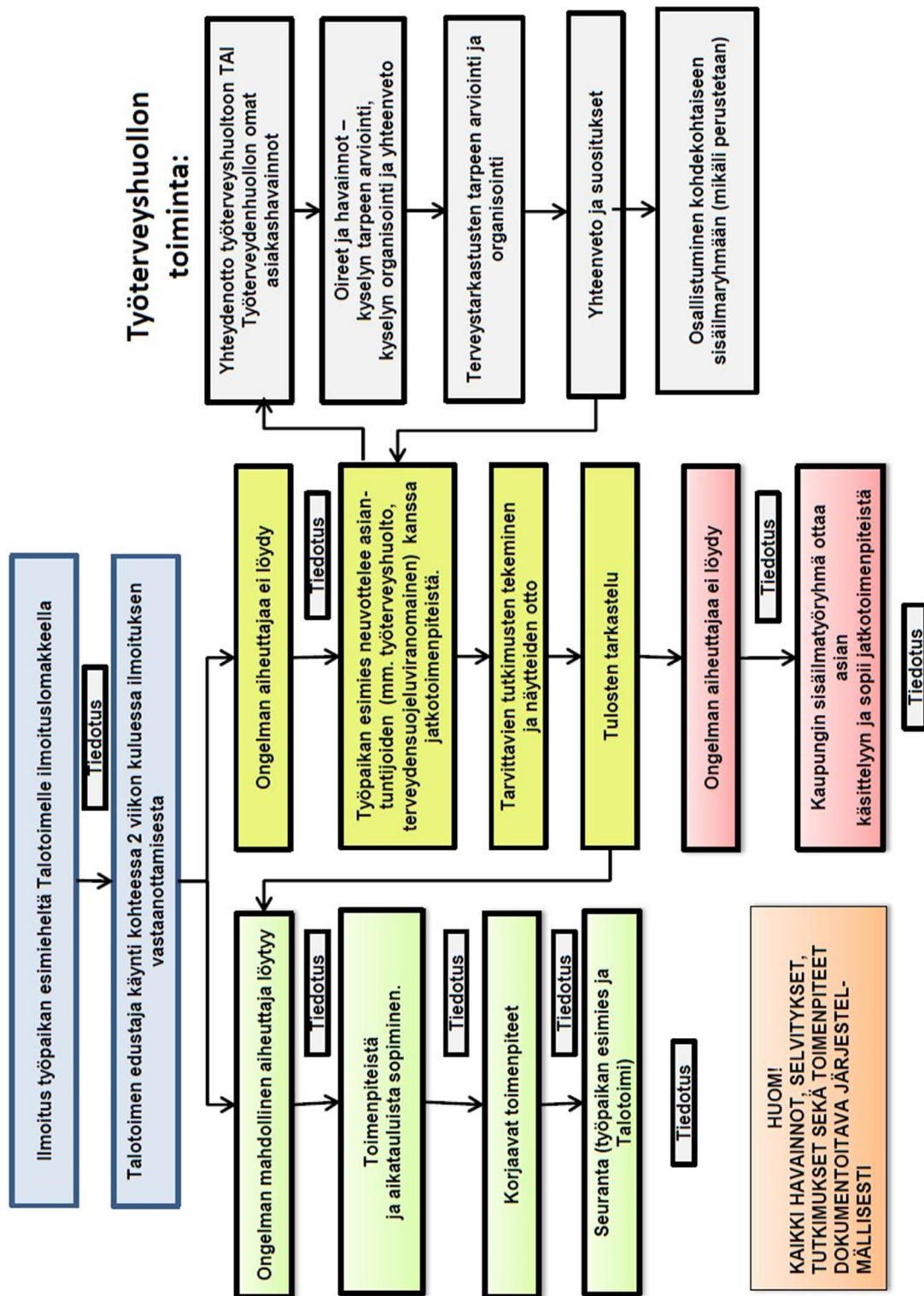

Liite 3. Ohje esimiehelle

Liite 4: Toimintamalli sisäilmasto-ongelmien selvittelytyössä

Liite 4, Toimintamalli sisäilmasto-ongelman selvittelytyössä

Liite 5: Lomake epäillyn sisäilma- tai kosteusongelman ilmoittamiseen.

Liite 5

Ilmoitus sisäilma- tai kosteusongelmaepäilystä

VAASA		Palautus: Vaasan Talotoimi / Kalevi Aho / Kirkkopuistikko 26		
		Ilmoitus vastaanotettu ____ . ____ .20__		
Ilmoittaja				
Tehtävä				
Kohde, osoite				
Päiväys				
Työpaikan henkilömäärä				henkilöä

Alla on lueteltu sisäilmaston ja sisäympäristön laatua heikentäviä tekijöitä. Onko teidän työpaikallanne tehty tällaisia havaintoja viimeisen vuoden aikana?				
	Kyllä jatkuvasti	Kyllä joskus	Ei / harvoin	En tiedä
Liian korkea huonelämpötila				
Liian matala huonelämpötila				
Veto				
Pintojen kylmyys				
Kuiva ilma				
Kosteaa ilma				
Tunkkainen ilma				
Pölyinen ilma				
Havaittava pöly tai lika (pinnoilla)				
Epäilyttävä haju, mikä?				
Riittämätön ilmanvaihto				
Melu, mikä:				
Heikko valaistus / häikäisy / heijastukset				
Muu, mikä:				

Onko työtilassanne voimakkaita tai epämiellyttäviä hajuja ?					
☐ home (maakellari)	☐ ruoka	☐ hajusteet	☐ terva	☐ pesuaine	☐ muu, mikä ?
☐ viemäri	☐ pakokaasu	☐ kemikaalit	☐ desinfiointiaine	☐ lattiavaha	
Mistä hajut ovat mielestänne peräisin ?					
☐ kellarista	☐ lattiakaivosta	☐ keittiöstä / ruokalasta	☐ lattiarakenteista	☐ kattorakenteista	
☐ ulkoa	☐ pesualtaassa	☐ ilmanvaihdosta	☐ seinärakenteista	☐ muualta, mistä ?	
Kuinka usein tiloja tuuletetaan ikkunan kautta ?					
☐ kerran viikossa tai harvemmin	☐ useasti päivän aikana	☐ kesällä			
☐ kerran päivässä	☐ jatkuvasti	☐ ei koskaan			
Kuinka usein työtilanne siivotaan ? _____					
Kuinka usein työtiloissa tehdään perussiivous, jossa puhdistetaan myös yläpölyt, verhot ym ? _____					
Milloin perussiivous on viimeksi tehty ? _____					
Onko työpaikkanne ilmanvaihtojärjestelmä mielestänne kunnossa ?					
☐ kyllä	☐ ei	☐ en osaa sanoa			

Onko teillä mielestänne työpaikan sisäilmaan liittyvää oireilua, joka häviää muualla ?			
☐ kyllä	☐ joskus	☐ ei	☐ en osaa sanoa

Onko teillä työpaikkanne sisäilmasta johtuvia poissaoloja ?			
☐ runsaasti	☐ vähän	☐ ei	☐ en osaa sanoa

Onko teillä työpaikkanne sisäilmasta johtuvia poissaoloja ?

runsaasti vähän ei en osaa sanoa

Onko rakennuksessa kosteusvaurioita ?

ei pintarakenteiden irtoamista, lohkeilua, hilseilyä tms., missä
 näkyvää hometta, missä muuta, mitä
 homeen, maakellarin hajua, missä
 kosteita kohtia tai tummumia, missä

Liittyvätkö ongelmat johonkin erityiseen sääolosuhteeseen tai vuodenaikaan ?

ei
 kyllä, miten

Huurtuvatko ikkunat talvella ?

ei kyllä, sisäpinnoilta kyllä, ulkopinnoilta

Kuinka kauan työpaikkanne sisäilman laatu on ollut huono ?

Mistä sisäilman laadun heikkeneminen mielestänne voisi johtua ?

☐ ☐ ☐ katevuoto ☐ vuoto / kosteus ikkunarakenteissa ☐ vuoto / kosteus seinäarakenteissa ☐ putkivuoto ☐ laitevika / laitevuoto ☐ vuoto / kosteus lattiarakenteissa	☐ puutteellinen vesieristys wc-pesutiloissa ☐ ilmanvaihtojärjestelmän vika ☐ pintamateriaaleista ☐ maali, lakka tms. pinnoite ☐ liian suuri henkilömäärä ☐ koneiden-laitteiden väärä käyttö	☐ puutteellinen siivous ☐ kalusteet ☐ muu sisustus ☐ kopiokone/tulostin ☐ syistä, joita en osaa sanoa ☐ muusta, mistä
--	--	--

Mikä mielestänne olisi kiireellisin toimenpide sisäilman laadun parantamiseksi ?

☐ kosteusvaurioiden korjaus ☐ ilmanvaihdon parantaminen ☐ lämmityksen säätö	☐ siivouksen tehostaminen ☐ en osaa sanoa	☐ muu, mikä
--	--	------------------------------------

Toimenpiteet, joihin olette jo ryhtyneet tilanteen johdosta:

Huomautuksia, lisätietoja:

Liite 6: Sisäympäristöongelman terveydellisen merkityksen arviointikriteeristöä

(Lappalainen ym. 2016 TTL Ohje työpaikkojen sisäilmasto-ongelmien selvittämiseen)

Altistumisolosuhteiden arviointi

Altistumisolosuhteiden arviointi edellyttää sitä, että käytettävissä on riittävästi tietoa mm. rakennuksen kunnosta, rakenteiden lämpö- ja kosteusteknisestä toimivuudesta, käytetyistä materiaaleista, talotekniikasta ja niiden mahdollisista epäpuhtauslähteistä sekä ilmayhteystä sisäilmaan ja sisäilman laadusta.

Yleistä altistumisolosuhteiden arvioinnista

Altistumisolosuhteiden arviointi perustuu teknisen kokonaisuuden hallintaan, jossa otetaan huomioon rakennus- ja talotekniikan sekä rakennuksesta peräisin olevien epäpuhtauslähteiden vaikutus sisäilmaston laatuun. Rakenteissa, pintamateriaaleissa ja talotekniikassa voi olla poikkeavia sisäympäristön epäpuhtauslähteitä. Altistumisolosuhteiden arvioinnissa tulee huomioida mm. päästölähteiden laajuus, voimakkuus, sijainti ja ilmayhteys sisäilmaan sekä muut epäpuhtauksien leviämiseen vaikuttavat tekijät kuten ilmanvaihto, paine-erot, mahdollisesti toiminta tiloissa ja ulkoilmaolosuhteet (esim. tuuli, hiukkaslähteet).

Terveydellisen merkityksen arviointi

Rakennuksen sisäilman rooliin potilaan oireessa tai sairaudessa ei tule ottaa kantaa ilman, että käytettävissä on terveydensuojeluviranomaisen eli yleensä kunnan terveystarkastajan tai rakennuksen kunnan ja sisäilman laadun tutkineen pätevän asiantuntijan (esim. rakennusterveysasiantuntija) lausunto siitä, onko rakennuksessa merkittävä kosteus- ja homevaurio.

Mikä on merkittävä kosteus- ja homevaurio

Terveydellisen merkityksen arvioinnin kannalta lähtökohtana on kosteusvaurion rakennustekninen tutkimus, jossa tutkitaan, esiintyykö merkittävää kosteus- ja homevauriota.

Merkittävä kosteus- ja homevaurio on vähäistä laajempi rakenteellinen vika, jonka seurauksena haitallinen altistuminen kosteusvaurioituneista rakenteista ja materiaaleista vapautuville kemiallisille, fysikaalisille ja biologiselle (mm. mikrobiperäisille) epäpuhtauksille on todennäköistä, minkä perusteella korjaustarve voidaan arvioida kiireelliseksi altistumisen vähentämiseksi tai poistamiseksi. Määritelmä ei kuitenkaan ole terveysperusteinen, vaan se perustuu rakennusteknisiin lähtökohtiin. Merkittävän kosteusvaurion olemassaolo ei suoraan tarkoita, että siitä seuraisi yksilölle terveysvaikutuksia.

Työterveyshuollon ohjeet on tarkoitettu kosteusvaurioiden terveydellisen merkityksen arviointiin ryhmätasolla. Ne kuitenkin auttavat kosteusvaurion vakavuuden arvioinnissa myös yksittäisen potilaan osalta.

Terveydellisen merkityksen arviointi

Terveydellisen merkityksen arvioinnin käsite tulee työturvallisuuslaista (738/2002 10 §), jonka mukaan työpaikalla havaittujen haitta- tai vaaratekijöiden terveydellisen merkityksen arviointi tulee tehdä, jos näitä tekijöitä ei voida poistaa. Työnantaja vastaa siitä, että terveydellisen merkityksen arviointiin käytetään työterveyshuollon asiantuntijoita ja ammattihenkilöitä siten kuin siitä säädetään työterveyshuoltolaissa (1383/2001 5 §).

Työpaikan sisäilmasto-ongelmissa työterveyshuolto arvioi sisäilmasto-ongelmiin perehtyneen työterveyslääkärin johdolla altistumisolosuhteisiin liittyvän haitan ja vaaran terveydellisen merkityksen ja antaa siitä tarvittaessa lausunnon. Vaaralla tässä yhteydessä tarkoitetaan erityistä sairastumisen vaaraa ja haitalla työturvallisuuslain mukaisia muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja.

Ennen terveydellisen merkityksen arviointia työnantajan on selvitettävä altistumisolosuhteet rakennusterveyteen perehtyneen asiantuntijan johdolla, koska ongelman terveydellistä merkitystä ei voi arvioida ilman altistumisolosuhtetietoja.